

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveša«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Priljubljanska ulica 6. I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izdaja vsak teden. Naročnina letno 60 din. za inostranstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru. Dosek poseba. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

Kdo odgovarja za šolske neuspehe

Ko javnost razpravlja o naših šolskih problemih, istoveti šolo z učiteljem ter s tem postavlja edino učitelja odgovornega za vse šolsko prosvetne neuspehe. Ker pa vpliva na šolstvo in ureja vse šolsko delo mnogo činiteljev, katerim je učitelj samo izvršno orodje v njih šolski politiki, postane učitelj, čeprav kot neposredni šolski delavec, drugorazrednega pomena.

V glavnem moremo označiti tri najmočnejše činitelje, ki odločilno vplivajo na višino šolstva:

1. Vlada, ki z zakoni, predpisi in določbami uravnava prosvetno vzgojno smer, obseg in vsebino učne snovi.

2. Učitelj, ki tolmači pravnostne in učne naloge ter s svojimi navedenimi deluje na učenčev duhovno razgledanje.

3. Družba in okolje, ki z živim dogajanjem vplivata na učenčev mišljenje in čustvovanje.

Poleg tega moremo problem šolskih neuspehov razčleniti v problem vzgojnih in vprašanj učnih neuspehov.

Vsakomur je znano, da ima v današnji dobi vsa prisilna sredstva na razpolago država ter da vlade pri svojih reformah zasledujejo zgolj lastne koristi in uresničitev lastnih načel.

Ker pa ima vsaka vladajoča skupina svoje svetovnonazorsko prepričanje, ga hoče zakoreniniti tudi v šolstvu. Tako so učni načrti po vsebini in duhu prirojeni namenom vsake vladne skupine. Tako z vsako vladno izprehomo postane aktualno vprašanje učnega načrta, šolskih čitank, tolmačenj zgodovinskih dejanj in postane šolstvo sploh problem za novodošlega gospodarja, ki skuša vse nevednosti odstraniti s pomočjo novih predpisov, določb, novih knjig in tolmačenj. K tej zmedbi predpisov se pridružujejo še strokovnjaki, ki tožijo, da je preveč učne snovi in ki da je nepravilno razporejena, kmetijska zbornica hoče več kmetijstva, idealistične organizacije pa več vzgoje in manj pouka.

Tako že splošni nazorski pogledi prinašajo mnogo razdvoja v šolo, še več težav pa povzročajo različni nazori o enotnosti naroda in ureditvi države. Tako 1. člen zakona o ljudskih šolah predpisuje še vedno edinstvo naroda in države, dočim je v praksi z ustanovitvijo banovine Hrvatske priznana že federativna ureditev. Vemo pa, da to poglavje še ni zaključeno in bo še mnogo let kočljiva točka prosvetne politike.

Na ves sklop problemov obče prosvetne politike nima učiteljstvo nobenega vpliva, ker je to delo političnih činiteljev in ne prosvetnih strokovnjakov. So pa predpisi tako natančni in strogi, da učitelj preko njih ali proti njim učiti ne sme in ne more. Dvakratno nadzorovanje v letu nudi oblastem popoln vpogled v učiteljevo vzgojno in učno delo ter s tem možnost izpopolnitve in poglobitve dela v predpisani smeri. Oblast to delo ocenjuje in nagradja.

Za vzgojo in učne nazore je važen tudi drugi člen, ki oživlja in izvršuje napisane uredbe — to je učitelj.

Učitelj mora poučevati snov, ki jo predpisujejo učni načrti in navodila ministrstva prosvete, banske uprave in šolski nadzorniki. Vsi ti usmerjajo in nadzorujejo učiteljevo delo, tako da je lastna izbira snovi, razen v okviru učnih načrtov in predpisov, izključena. Še bolj pa se izključuje samolastno in svojsko tolmačenje učnih enot in navedenih ter vzgojnih načel. Pri današnjem mikroskopskem gledanju na učiteljevo delo sta oblast in družba zelo občutljivi in ne dopuščata nobenih drugih razlag, kakor so uradno določene.

Vendar se zdi, da je glavni napad vseh protiučiteljskih bojev usmerjen v to — v tolmačenje snovi in navedenih idealov, ki jih učiteljstvo sicer razlaga po predpisih, a kljub temu s svojim, morda tudi neizrečenim, mišljenjem in čustvovanjem deluje na otroka. Od tod izvira jeza in grmenje proti učiteljskemu. Radi tega, radi duha učiteljevega, so tudi predlagane reforme, da se zagotovi izbira in odgoj učiteljskega naraščaja, ki bi zavestno služil skupini enostransko usmerjenih politikov in družbe.

A ta preprič v šolstvu bo trajal večno. Kajti, dokler bodo učitelji samostojno misleči ljudje in ne popolnoma vtisnjeni v kalup vsakokratnega režima, bodo nazori različni. Kadar bo pa učiteljstvo z vsakokratno politično izprehomo izpremenilo tudi svoje nazore, bo vzgojni in učni vpliv učiteljstva uničujoč. Gotovo ne smejo biti nazori in načela učiteljstva preradikalni ali preveč enostranski. A zato skrbje, kakor smo že navedli, oblast in družba. Različni nazori v okviru ustaljenih navedenih načel so pa koristni duševnemu razvoju mladine.

Kot tretjo silo, ki deluje na učenčev spoznavanje, smo navedli družbo in okolje. Odločujočo plast družbe moremo istovetiti z režimom. Ta družbena plast ima vso moč,

Skrb kraljevske banske uprave za nadarjene ubožne učence

Predlogi šolskih upraviteljev. — Poročila katehetov

Kr. banska uprava je izdala okrožnico, ki jo v celoti priobčujemo:

Kraljevska banska uprava dravske banovine.

V Ljubljani dne 10. aprila 1940.

IV. št. 8010/1.

Podpiranje izredno nadarjenih, ubožnih učencev pri nadaljnjem študiju.

Vsem sreskim načelstvom, mestnemu poglavarstvu (prosvetnemu oddelku) v Ljubljani in vsem upraviteljem ljudskih šol.

Kakor pričajo življenjepisi, je marsikateremu velikemu slovenskemu možu, ki je že v mladih letih kazal posebno nadarjenost, le podpora kakega uvidnega sorodnika ali dobrotnika omogočila, da se je izsolal in je pozneje s svojimi zmožnostmi odlično sodeloval pri kulturni rasti slovenskega naroda. Ker se dobe tako izredno nadarjeni otroci mnogokrat ravno v revnih družinah, ki nimajo sredstev za njihovo šolanje, zasebni podporniki pa so le redki, zato je kraljevska banska uprava odločena, da na stroške banovinskega proračuna vzdržuje pri nadaljnjem šolanju nekaj učencev, ki kažejo izredno nadarjenost in so tako revni, da bi jih starši oziroma skrbniki na noben način ne mogli izsolati. S tem kraljevska banska uprava ne namerava podpirati takih revnih učencev, ki se le zaradi pridnosti in vestnosti odlikujejo v ljudski šoli kot vzorni učenci, ampak ima namen omogočiti izobraževanje tistim revnim dečkom, ki so tako izredno nadarjeni, da bi bilo za bodoče narodovo kulturno življenje škoda, če bi se ne mogli izobraziti.

V zvezi s tem naročam sledeče:

1. Upravitelji ljudskih šol in učitelji, ki poučujejo v 4. ali 5. razredu, naj presodijo, ali je med njihovimi učenci kak deček, ki poleg splošne bistrosti kaže še kake izredne sposobnosti za to ali ono panogo znanosti, umetnosti, gospodarskega ali sicer javnega življenja in je tako revnih staršev, da sami nikakor ne bi zmogli stroškov za njegovo šolanje. Če najdejo takega učenca, naj po uradni poti kralj. banski upravi do 1. maja t. l. poročajo o njegovih zmožnostih in telesnem zdravju, o premoženjskih razmerah njegovih staršev oziroma skrbnikov ter o pravni vrednosti učenca in njegove rodbine. Pazijo pa naj, da ločijo pridnost in vestnost od naravne bistrosti. Kakor je že zgoraj povedano, naj se ne predlagajo oni učenci, ki dosežajo lepe uspehe v šoli s pridnostjo in vestnostjo pri neki normalni nadarjenosti, ampak le tisti, ki imajo poleg splošne bistrosti, naravnih vrlin in telesnega zdravja še izredno nadarjenost za to ali ono smer kasnejšega udejstvovanja. Pri tem naj tudi poročajo, ali so starši oziroma skrbniki voljni dati učenca v kako višjo šolo, če bi ga banovina podpirala, in ali bi mogli prispevati vsaj za njegovo obleko in šolske potrebščine. Poročilo naj priloži učenčev krstni list, ubožno spričevalo in overovljen prepis šolskih ocen iz vseh let v obliki preglednice. Deklico naj predlagajo le tedaj, če ima po njihovem mnenju izredno duševne zmožnosti za kako tako panogo udejstvovanja, kjer bi se lahko ženska posebno dobro uveljavljala. Ko upraviteljstvo kakega učenca predlaga za podpiranje, obvesti o tem učenčevega kateheta. Upraviteljstva so dolžna poslati tudi negativna poročila.

2. Katehet naj čimprej glede vsakega predlaganega učenca utemeljeno poroča o lastnostih učenčevega značaja ter o pravni vrednosti učenca in njegove rodbine. Ta poročila so potrebna, ker je tudi najbolj zmo-

žen in izobražen človek le takrat koristen človeški skupnosti, če je tudi njegova pravost visoka. Katehet, ki je najbolj merodajen za tako izjavo, naj to poročilo vestno sestavi in ga pošlje naravnost prosvetnemu oddelku kralj. banske uprave.

3. Okrajni šolski nadzorniki naj dodajo zbranim poročilom svojo izjavo in naj po možnosti predlagajo izmed naštetih do tri učence, ki jih smatrajo kot najbolj primerne za sprejem. Tistega, ki je po njihovem mnenju najvrednejši, naj postavijo na prvo mesto.

Kraljevska banska uprava bo nato izmed predlaganih po svoji uvidenosti odbrala določeno število. Odbrane bo poklicala v maju na psihotehnično preizkušnjo, ki jo bo izvršila banovinska poklicna svetovalnica. Ob enem bodo ti učenci tudi zdravniško pregledani.

Zakaj?

Dogodki naše dobe so tako svojevrstni in si slede s tako hitrostjo, da ni časa razmišljati o njihovih virskih in posledicah. Zato je razumljivo, da so popolnoma okupirali voditelje družabnega življenja. Tako so razmere potisnile ob stran mnogo perečih vprašanj, ki nujno čakajo rešitve, med njimi tudi vzpostavitev pogojev za življenjsko možnost državnih uradnikov, predvsem učiteljev. Četudi se je vprašanje odložilo, ni zato nič manj važno in posledice bodo neizogibne in se bodo pokazale morda ravno tedaj, ko bomo najbolj želeli, da bi jih ne bilo.

Slovenski učitelj že od vsega začetka nikoli ni prejemal enakovrednega plačila za svoje delo ne v denarnih prejemkih in ne v obliki priznanja. Moral je biti in je tudi bil vseskozi idealist. Njemu je bil vsakdanji kruh zgodovinski izrek: »Čim manj potrebuješ, tem bližji si bogovom.« Sedanje razmere so skrčile vrednost učiteljskih prejemkov v toliko meri, da moremo govoriti o skoposti, s katero se nam odmerjajo plače.

Ko je v pričetku nove evropske vojne tudi naš zasel val draginje, smo vendar upali, da se bodo cene življenjskih potrebščin v doglednem času ustalile, pa smo se usodno zmotili. Cene rastejo iz dneva v dan, mnogi okrog nas se eksistenčno dvigajo, mi pa živimo od prvih do zadnjih dni v mesecu in bledemo vedno globlje v dolgove. Slutimo, da kmalu ne bomo mogli naprej, še manj nazaj, in tedaj nam preti beda, čeprav delamo s polno, običajno celo s podvojeno močjo.

Nesporna je trditev, da je sedanja draginja najhuje udarila družine, predvsem one, ki imajo več otrok. Če se že dosledno odlašajo splošno zboljšanje položaja, zakaj se ne odpomore vsaj tam, kjer je sila največja? Zakaj morata poročena učitelj in učiteljica oha čakati na napredovanje po štiri in več let, tako da prebivajo v isti skupini skoro desetletje? O stanarini naj bo mimogrede povedano le toliko, da dobiš zanjo primerno sobico le, če si sam, družinska stanovanja pa so dražja, v nekaterih krajih tako draga, da krije naša stanarina samo četrtino mesečne najemnine. Zakaj prejema poročena učiteljica skoro polovico prejemkov manj, čeprav opravlja državno dvojno delo: kot učiteljica in kot mati. Saj so te naše učiteljice-matere res vzor idealnih žena, ki v prezaposlenosti, vnemi za delo in ljubezni do mladine po ves mesec ne mislijo na krivično odmerjanje njihovih prejemkov. Ob plačilnem dnevu pa, ko ji recimo po 15 letih službovanja odštejejo komaj vso-

dani. Po končani preizkušnji bo poklicna svetovalnica prosvetnemu oddelku izrazila sodbo, kateri učenci so izredno nadarjeni in katera vrsta šol bi bila zanje najbolj prikladna.

Na podlagi poročila poklicne svetovalnice in na predlog prosvetnega oddelka bo za prihodnje šolsko leto do 10 preizkušenih učencev sprejetih za banovinske podpirance ter bo vsakemu določena višina mesečne podpore v bodočem šolskem letu. Pri določevanju višine mesečne podpore se bo upoštevalo premoženjsko stanje podpiranca. Poskrbljeno pa bo, da bo podpora zadostovala za skromno, a zdravo življenje in bo trajala po možnosti tako dolgo, dokler bo podpiranec izpolnjeval pogoje, ki so v skladu z namenom podpore.

Posameznim podpirancem se bo po potrebi določila vrsta šole, ter se jim bo pravočasno poslalo obvestilo o sprejemu, o višini mesečne podpore v bodočem šolskem letu in o določeni šoli, da se bodo mogli prijaviti k morebitnemu sprejemnemu izpitu.

O podeljevanju podpor izredno nadarjenim, revnim učencem bo objavljen poseben pravilnik v eni prihodnjih števil Službenega lista.

Podpis bana.

tico, ki jo prejema danes privatna pisarniška službenka z nižjo izobrazbo in komaj enoletno prakso, tedaj pa zaboli prav v dno duše vprašanje: zakaj? Da, ko bi jim vsaj povedali zakaj. Ali morda zato, ker jim moževa plača omogoča dostojno eksistenčno stopnjo? Ne, saj vemo, da ni skromnejših plač od uradnih. Ali morda zato, ker ji z ozirom na okrajne prejemke nalagajo manj dela? Nikoli še ni bilo niti od neposredne niti od višje oblasti uredbe, ki bi vsebovala tudi najrahlejšo izjemo za poročene učiteljice. One prav tako prevzemajo polno število tedenskih učnih ur, supulture, nadzorstva, razrede, ki so prenatrpani z otroki, predavanja pri sestankih, priprave za šolske proslave in slično, kakor ostali tovariši in tovaršice. Izjemno pri njih je samo to, da po končanem pouku nimajo niti pol ure časa za oddih, da so v tako zvanem prostem času zaposlene z nego in vzgojo otrok, da jih pogosto čaka noč, ki jo bodo prebdele pri bolnem dojenčku in vendar bodo naslednje jutro ob določeni uri na mestu pripravljene, da izvrše svojo dolžnost v učnem in vzgojnem oziru. Kdor se je kdaj poglubil v delo poročene učiteljice, bo moral priznati, da so učiteljice-matere posebno v elementarnih razredih nenadomestljive in je predvsem njihovem vzgojnemu delu zagotovljen uspeh, ker temelji na pravilnem razumevanju otrokovega življenja. Saj lahko preštudirajo skladnice pedoloških knjig, pa ne boš nikoli doimel otroka tako kakor takrat, ko ga boš imel sam.

Učiteljica, ki se je poročila z državnim uradnikom, posebno z učiteljem, si ne more ustvarjati nikakih iluzij o udobnem življenju, čakajo jo odgovori in žrtve, ki jih bo pretežni del doprinesla ona sama. Moževi prejemki ostanejo isti, zvišajo se ob prirastku družinskega člana le za doklado, ki pomeni neznamen delček vsote, katero nujno zahteva pravilna nega in oskrba otroka. K rednim izdatkom pa se kaj radi pridružijo še drugi, na katere ni mogoče računati že v začetku. Zato se učiteljica-mati odreka do skrajnosti vsega, kar koli bi pomenilo le najnedolžnejši luksuz v njenem življenju, danes se odreka celo potrebemu. Preveč je zaposlena z delom, ki ji ga nalaga službena dolžnost, in z delom, ki ji ga nalaga vest, da bi iskala možnosti za postranski zaslužek. Sicer pa bi bilo to tudi neuspešno, ker je za učitelja urejeno tako, da so odprta pota do izrednih dohodkov le svojevrstno nadarjenim posameznikom. Nerazumljivo je torej, iz kakšnih razlogov se je odmerila ravno poročnim učiteljicam tako pičila plača. Dokler je imela vzdrževati le samo sebe, je prejela neokrnjeno plačo. Ko pa se je odločila, da bo dala v življenje otroke in jim s svojim zaslužkom omogočila dostojen življenjski položaj, tedaj se ji njeno delo, ki je nedvomno postalo temeljitše in plodonosnejše, plača kot manjvredno. Zakaj?

Ks.

Dosebina:

Kdo odgovarja za šolske neuspehe? Skrb kraljevske banske uprave za nadarjene ubožne učence.

Zakaj?

K današnjim napredovanjem.

Mogočen učiteljski tabor v Trbovljah.

Prekmurska mladina poje.

Koncert mladinskih pevskih zborov v Slov.

Konjicah.

† Kristini Demšarjevi v spomin.

Splošne vesti. — Osebnosti. — Kaj vse

pišejo. — Učiteljska tiskarna. — Naša

gospodarska organizacija. — Učiteljski

pravnik. — Mladinska matica. — Učiteljski

pevski zbor. — Šolski radio. — Sta-

novska organizacija JUU.

več je samo suženj diktiranega šolskega dela, v kolikor učiteljeva osebnost sama drugače ne učinkuje.

V ostrem nasprotju z vladajočo družbo pa je največkrat okolje, socialne razmere in socialna raven poedincev. V plasti vladajoče družbe so običajno bolj situirani in gmotno bolj preskrbljeni ljudje. Oni podeljujejo gmotne dobrine siromašnejšim, v kolikor se jim vdinjajo. Tako je v nasprotju z nauki družbe prav za prav življenje samo.

Socialne razmere so tiste, ki izpodjedajo tla naukom družbe in šolski politiki sploh. In temu neskladju med socialnim stanjem poedincev in med prosvetno šolsko politiko moremo pripisati največji del vzgojnih in učnih neuspehov. Z učili slabo oskrbljeni učenci imajo malo veselja do dela, in slabo hranjeni in nezadostno oblečeni otroci imajo še manj zdravja in volje do pouka, a dosti kritičnih pogledov na družbo.

In ako se danes mnogo ropota proti učiteljskemu, bi bilo boljše, da se poprej pobavijo z izboljšanjem socialnih razmer otrok, z višji mi dajatvami šoli in povišanjem plač učiteljskemu.

Db.